

Veličina i oblik teritorije države (zapis u sveske)

- Prema veličini teritorije države se dele na:
  1. Gigantske države – sa površinom većom od 3 miliona km² (Rusija, Kanada, Brazil, Kina, Indija)
  2. Velike države – sa površinom od milion do 3 miliona km² (Meksiko, Argentina, Alžir, Indonezija)
  3. Srednje države – sa površinom od 100 000 km² do milion km² (Francuska, Španija, Poljska, Nemačka)
  4. Male države – sa površinom od 5000 km² do 100 000 km² (Srbija, Portugalija, Holandija, Panama)
  5. Mikro države ili patuljaste – sa površinom manjom od 5 000 km² (Vatikan, Monako, San Marino i dr.)

- Prema obliku teritorije države mogu biti:
  1. Kompaktne – imaju relativno pravilan oblik (krug ili kvadrat)
  2. Izdužene – dužina je znatno veća od širine teritorije (Čile, Vijetnam, Norveška)
  3. Podeljene – sastoje se od više razdvojenih delova, odnosno to su države koje obuhvataju veći broj ostrva (Indonezija, Japan) ili se sastoje od kontinentalnog dela i ostrva (Italija, Grčka, Danska)

- Delovi teritorije jedne države koji su sa svih strana okruženi teritorijom druge države nazivaju se eksklave (sa stanovništva države kojoj pripadaju) ili enklave (sa stanovništva države čijom teritorijom su okružene).

- Primeri:

Najmanja država na svetu je Vatikan, koji je ujedno i država enklava (okružen je teritorijom Italije)

Pitanje:

1. Kog oblika je država Italija?

Pojam i funkcija državnih granica (zapis u sveske)

- Državne granice mogu biti:
  1. Prirodna granica – čini je reka, planina i sl. (prirodna granica između Srbije i Bosne i Hercegovine je reka Drina – pronađi na karti)
  2. Veštačka granica (granica između Srbije i Mađarske). Veštačke granice koje imaju izgled prave linije su matematičke (geometrijske) granice (granica između SAD i Kanade).

- Prema geografskom razmeštaju pojedinih naroda, državne granice mogu biti:
  1. Etničke – razdvajaju države naseljene različitim narodima
  2. Neetničke – presecaju područje u kojem žive pripadnici istog naroda

- U zavisnosti od stepena povezivanja ili razdvajanja, državne granice mogu biti:
  1. Barijerne – potpuno zatvorene granice, nema kretanja ljudi i robe
  2. Filtrirajuće (polupropusne) – delimično zatvorene granice sa vojnom i policijskom kontrolom

3. Kontaktne (sjednjujuće) – delimično otvorene granice, postoje carinske i pasoške kontrole
4. Integracione (povezujuće) – potpuno otvorene granice, slobodno kretanje ljudi i robe (države Evropske Unije)

Pitanja:

1. Pronađi na karti koja planina čini prirodnu granicu između Srbije i Bugarske?
2. Pronađi na karti koja reka čini prirodnu granicu između Srbije i Hrvatske?

Glavni grad i oblik vladavine (zapis u svesku)

- Sve države sveta imaju glavni grad ili prestonicu.
- U glavnom gradu se nalazi sedište glavnih političkih institucija države: šef države, vlade, skupštine i vrhovni sud.
- U glavnom gradu se nalaze i predstavništva stranih država ili ambasade.
- Neke države imaju dva ili više glavnih gradova kao na primer: Južnoafrička Republika (Pretorija – sedište vlade, Kejptaun – sedište skupštine, Blumfontajn – vrhovni sud)
- Prema obliku vladavine, države mogu biti:
  1. Monarhija – na čelu države se nalazi monarh (knez, kralj, car, vojvoda, sultan, emir, papa)
  2. Republika – stanovništvo bira organe vlasti na slobodnim izborima za određeno vreme.

Pitanje:

1. Malo istražuj i razvrstaj sledeće države prema obliku vladavine (monarhija ili republika):

a) Srbija –

b) Španija –

c) Monako –

d) Ujedinjeni Arapski Emirati –

e) Andora –

f) Grčka -